

2018

co -
create
- Ultra
tree

Contactpersoon

Corentin DAYEZ
+32 (0) 473 26 83 68
coordinationU3@gmail.com

Partners

La Maison verte et bleue asbl

Le début des Haricots asbl

ULB Service d'Écologie des Paysages
et Systèmes de production végétale [EPSPV]

ULB Centre d'Études Économiques
et sociales de l'Environnement [CEESE]

UCL LAAP
[Laboratoire d'Anthropologie prospective]

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we op een efficiënte manier steun bieden aan projecten van duurzame landbouw op een zeer kleine oppervlakte in de voorstedelijke omgeving om te voldoen aan de Brusselse vraag naar fruit en groenten?

Problematiek

Via de Good Food-strategie wil het Brussels Gewest een stuk van de productie van de groenten en het fruit die geconsumeerd worden naar de stad verplaatsen, zonder dat die productie daarbij aan economische, ecologische en sociale prestatiekracht moet inboeten. Er bieden zich heel wat mensen zonder landbouwachtergrond aan om mee te werken aan die plannen. Toch blijkt de haalbaarheid van de productie-modellen die ze willen op gang trekken fragiel en onstabiel.

Voorstelling

Het project wou samen met de actoren op het terrein de economische, sociale en ecologische haalbaarheid van landbouwprojecten op een zeer kleine oppervlakte in de voorstedelijke omgeving in de beginfase evalueren. Op die manier konden we verschillende tools en begeleidingsmethodes ontwikkelen voor dat type projecten op Brussels grondgebied. Het bijzondere aan de onderzoeksmethodologie is de uitbouw van concrete tools waarmee het onderzoeksproces kan worden gevoed. Tegelijk kregen de groente- en fruittelers die gevolgd werden in het kader van dit project, meteen ook een praktische en rechtstreekse dienstverlening. We boden hen op verschillende momenten de kans om een globaal beeld te geven van hun activiteiten in opstart.

Het experiment liep op twee platformen:

→ Het platform Champ-à-Mailles (CHAM): een model van gediversifieerde landbouw volgens bio-intensieve technieken dat deel uitmaakt van een ruimer project van sensibilisering en opleiding rond duurzame voeding.

→ Het platform Espace Test Agricole (ETA): bestemd voor een doelgroep van reeds opgeleide groentetelers die zich professioneel willen vestigen en die hun landbouwactiviteiten twee jaar willen uittesten op een individueel perceel. Ze krijgen technische, economische en organisatorische begeleiding om leefbare economische modellen te ontwikkelen.

Vaststellingen

Het is in de eerste plaats de groente- of fruitteler die beslist of de activiteit kan verdergaan of niet! Een belangrijk punt in de haalbaarheid van het model is dus of de teler op afdoende wijze zijn of haar eigen wensen kan vervullen. De haalbaarheid kan dus geenszins worden herleid tot zomaar een economische prestatie.

Er bestaat een groot aanbod aan nuttige informatie voor groente- en fruittelers, maar vaak is die informatie niet goed afgestemd op elkaar, wat een algemeen begrip van een teeltactiviteit moeilijk maakt. Daarom moet er bij de

begeleiding werk worden gemaakt van een duidelijker overzicht en hulp voor de telers om logische verbanden te leggen met hun eigen realiteit op het terrein.

De Brusselse realiteit is zowel geografisch als institutioneel ingewikkeld. De duurzame vestiging van teeltprojecten kan worden versterkt, in het bijzonder door een weldoordachte en coherente institutionele omkadering op vlak van gewaarborgde toegang tot grond, een duidelijker statuut voor de telers, stagiairs en vrijwilligers, net als een grotere coherentie op vlak van economische, ecologische en sociale prestatieverwachtingen.

Er is een formidabel potentieel voor de uitbouw van hybrideprojecten, waar een professionele productie gekoppeld wordt aan sociale/maatschappelijke doeleinden. Zo stellen we inderdaad vast dat de versnipperde ruimte van het Brussels Gewest, de groeiende interesse van de bevolking voor de uitdagingen rond duurzaam voedsel en de innovatieve oplossingen die nodig zijn voor de huidige stedelijke uitdagingen allemaal belangrijke elementen zijn die kunnen bijdragen aan de totstandkoming en de ontwikkeling van zulke projecten.

↳ Bezoekdag aan moestuinproject en co-onderzoekswerkshop 10/10/2017.

Carole Segers, Maison verte et bleue & Manu Cerisier, Project Fan(e)s de carottes.

↓ Panel met de verschillende actoren van onze co-onderzoekswerkshops 9-10/10/2017.

Ultra Tree zal om tegen november 2018 een serie aan begeleidingstoels hebben ontwikkeld die telers en hun begeleiders ondersteunen in hun kritische blik op teelprojecten en hun innovatieve geest prikkelen om hun duurzaamheid te garanderen.

De haalbaarheid van die teelprojecten hangt overigens niet volledig af van de telers zelf, maar ook van het institutionele kader en de omgeving waarin de projecten zich voltrekken. Ultra Tree zal tegen november 2018 een aantal observaties en aanbevelingen over het thema te formuleren.

Kernboodschappen

→ In de voedselproductie neemt de roeping van de teler een centrale plaats in, wat niet kan worden genegeerd door de actoren die een Brusselse overgang willen stimuleren.

→ De uitwerking van human resourcestrategieën (ondersteuning door vrijwilligers, samenwerkingen in paren, netwerken van consumactoren...) is een sleutelfactor voor de leefbaarheid van het beroep van groente- of fruitteler, zowel op vlak van fysieke als morele problemen.

→ Een te sterke focus op de rentabiliteit op korte termijn van teelprojecten in opstartfase gaat niet samen met de agro-ecologische haalbaarheid van die projecten. Het is bovendien niet noodzakelijk compatibel met de haalbaarheid op lange termijn

van de productiemodellen waarnaar de stad en de burgers streven.

→ Door alle verschillende elementen die in aanmerkingen moeten worden genomen bij het berekenen van de haalbaarheid van een teelproject kan er geen standaardproductiemodel worden uitgetekend voor het volledige Brussels Gewest.

→ Omdat er een tekort is aan landbouwgronden, moeten de teelprojecten een duurzame visie hanteren en aandacht besteden aan hun territoriale en maatschappelijke verankering.

Zin om meer te weten?

Enkele wetenschappelijke publicaties:

HERMESSE J. et VAN DER LINDEN M., *Maraîchage collectif péri-urbain : tension dynamique entre rentabilité, convivialité et inclusion. Étude de cas à Anderlecht (Bruxelles-Belgique)*, in Van Dam D. et al. « Les collectifs bio : entre idéalisation et réalisation », Educagri, Dijon, 2017, pp.71-116.

HERMESSE J., PLATEAU L., VAN DER LINDEN M., *Le bénévolat, un soutien au maraîchage professionnel agroécologique en phase d'installation*, Nature Sciences Sociétés, (soumis)

PLATEAU et al., *La viabilité du maraîchage urbain à l'épreuve de l'installation professionnelle*, Cahiers Agricultures, 2018, (soumis).

MAUGHAN et al., *Bio-intensive urban agriculture for « the sustainable city » ?(Re) defining viability through agroecological practices*, Special Issue AESOP, 2019, (te verschijnen).